

Andrej Gubka ▪ Marcel Dubec

Gubka, A., Dubec M.: Other biotic pest agents in Slovak forests in 2023. APOL, 2024, vol. 5, no. 2, p. 235–238.

Abstract: In 2023, we recorded 7,9 tis. m³ of wood damaged by other biotic pests. The most commonly reported tree species were fir, ash, beech, and spruce. The highest volume of damage in this category was recorded in the Košice and Banská Bystrica regions.

Key words: other biotic pests; game damages

Vykázaný stav za rok 2023

Vplyvom pôsobenia ostatných biotických škodlivých činiteľov bolo v roku 2023 poškodených a spracovaných takmer 11,8 tis. m³ drevnej hmoty. Oproti roku 2022, kedy bolo spracovaných takmer 7,9 tis. m³, je to významný nárast. Zároveň je to prvý krát od roku 2018, kedy bol v tejto kategórii zaevidovaný nárast spracovanej hmoty. Pozitívne je, že napriek nárastu v roku 2023, je dlhodobý trend stále mierne klesajúci a celkový objem spracovanej hmoty v tejto kategórii je aj v roku 2023 pod dlhodobým priemerom (priemer za roky 2012 – 2023). Zveri a hlodavcom boli pripísané škody na úrovni 1,4 tis. m³ a ostatným biotickým činiteľom takmer 10,4 tis. m³.

Oproti roku 2022 sme zaznamenali zmenu v pomere poškodenia listnatých a ihličnatých drevín. Kým v roku 2022 bolo viac poškodených listnatých drevín (4 tis. m³) ako ihličnatých (3,8 tis. m³), v roku 2023 boli viac poškodzované ihličnaté dreviny (6,6 tis. m³) ako listnaté (5,1 tis. m³).

Najčastejšie bolo do tejto kategórie zaradené poškodenie jedle, a to v objeme takmer 4,8 tis. m³. Predpokladáme, že sa jednalo najmä o stromy, ktoré boli v roku 2022 poškodené suchom a v nasledujúcom roku boli napadnuté rôznymi druhmi hmyzu a húb, prípadne viacerými škodlivými činiteľmi, pričom sa bližšie neurčovalo, ktoré kategórie škodcov to boli. Významný nárast sme zaznamenali aj pri vykazovaní poškodenia jaseňov. Kým v roku 2022 bolo vykázané poškodenie jaseňa inými biotickými činiteľmi na úrovni 173 m³, v roku 2023 to bolo takmer 3,4 tis. m³, čo stačilo na to, aby sa jaseň stal druhou najpoškodzovanejšou drevinou v tejto kategórii. Predpokladáme, že sem boli zaradené aj jedince poškodené hubou čiašočka bledá (*Hymenoscyphus fraxineus*) alebo podkôrnikom lykokazom jaseňovým (*Hylesinus fraxini*). Nad 1 tis. m³ bolo v rámci ostatných biotických činiteľov vykázané aj poškodenie buka a smreka. Predpokladáme, že pre drevinu buk sem bolo zaradené aj poškodenie spôsobené lykožrútom bukovým (*Taphrorychus bicolor*).

V rámci krajov sme značný nárast náhodnej ťažby zaznamenali v Košickom kraji. Kým v roku 2022 bolo vykázaných 1,5 tis. m³, v roku 2023 to bolo bez pár kubíkov takmer 4 tis. m³. Takmer výlučne sa jednalo

Tabuľka 1. Objem vykonanej náhodnej ťažby dreva poškodeného ostatnými biotickými činiteľmi v roku 2023 podľa činiteľov.

Table 1. Volume of accidental felling of wood damaged by other biotic factors in 2023 by factors.

Ostatné biotické škodlivé činitele	Dreviny [m ³]		
	Ihličnaté	Listnaté	Spolu
Hlodavce	54	30	84
Iné biotické	6 481	3 881	10 362
Obhryz a lúpanie zverou	16	495	511
Odhryz zverou	95	730	825
Spolu	6 646	5 136	11 782

o ihličnatú drevnú hmotu. Zaujímavosťou je, že takmer celý tento objem bol vykázaný v okrese Košice-okolie (viac ako 3,9 tis. m³). Podobne aj v Trnavskom kraji bol zaevidovaný významný nárast spracovanej hmoty z dôvodu pôsobenie ostatných biotických škodcov. Kým v roku 2022 bolo vykázanych len 402 m³, v roku 2023 to bolo viac ako 1,7 tis. m³, pričom takmer všetko v okrese Trnava.

Tabuľka 2. Objem vykonanej náhodnej ťažby dreva poškodeného ostatnými biotickými činiteľmi v roku 2023 podľa rodov drevín.

Table 2. Volume of accidental felling of wood damaged by other biotic factors in 2023 by tree genera.

Skupina drevín a rody drevín	Náhodná vykonaná ťažba [m ³]
Listnaté	5 136
Breza	25
Buk	1 157
Dub	408
Hrab	95
Jaseň	3 370
Javor	14
Jelša	7
Lipa	6
Orech	1
Topoľ	49
Vrba	4
Ihličnaté	6 646
Borovica	721
Jedľa	4 782
Smrek	1 119
Smrekovec	24
Spolu	11 782

Tabuľka 3. Objem vykonanej náhodnej ťažby dreva poškodeného ostatnými biotickými činiteľmi v roku 2023 podľa krajov.

Table 3. Volume of accidental felling of wood damaged by other biotic factors in 2023 by region.

Kraj	Náhodná vykonaná ťažba [m ³]		
	Ihličnatá	Listnatá	Spolu
Banskobystrický	923	1 412	2 335
Bratislavský	22	206	228
Košický	3 945	47	3 992
Nitriansky	40	5	45
Prešovský	1 239	193	1 432
Trenčiansky	373	1 422	1 795
Trnavský	0	1 734	1 734
Žilinský	104	117	221
Spolu	6 646	5 136	11 782

Tabuľka 4. Objem vykonanej náhodnej ťažby dreva poškodeného ostatnými biotickými činiteľmi v roku 2023 podľa okresov.

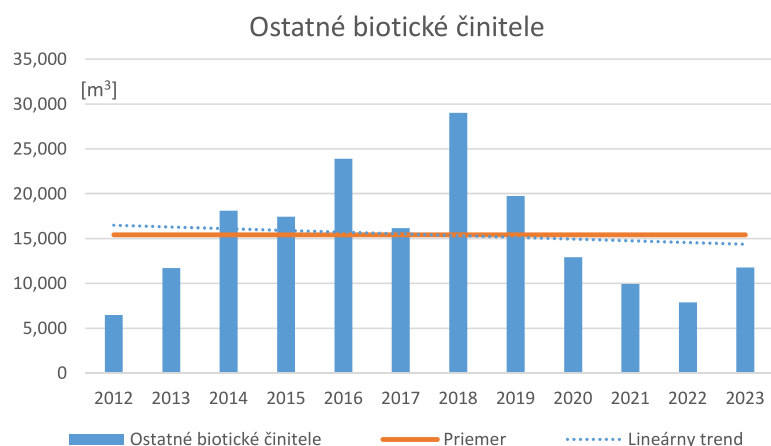
Table 4. Volume of accidental felling of wood damaged by other biotic factors in 2023 by districts.

Okres	Náhodná vykonaná ťažba [m ³]		
	Ihličnatá	Listnatá	Spolu
Košice-okolie	3 937	11	3 948
Trnava	0	1 583	1 583
Bánovce nad Bebravou	309	379	688
Zvolen	43	617	660
Prievidza	0	654	654
Žiar nad Hronom	92	516	608

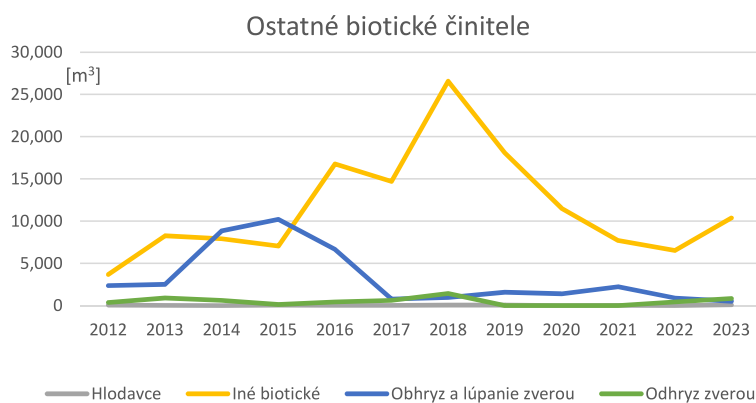
Okres	Náhodná vykonaná ťažba [m ³]		
	Ihličnatá	Listnatá	Spolu
Banská Bystrica	473	0	473
Humenné	423	0	423
Brezno	315	0	315
Bardejov	293	15	308
Myjava	0	290	290
Stropkov	229	0	229
Žarnovica	0	215	215
Svidník	48	139	187
Senica	0	151	151
Pezinok	22	112	134
Sabinov	126	0	126
Partizánske	44	72	116
Malacky	0	94	94
Bytča	5	74	79
Poprad	53	7	60
Nové Zámky	40	5	45
Stará Lubovňa	34	6	40
Banská Štiavnica	0	38	38
Kysucké Nové Mesto	37	0	37
Michalovce	3	33	36
Žilina	35	0	35
Kežmarok	24	7	31
Liptovský Mikuláš	0	21	21
Detva	0	20	20
Ilava	10	9	19
Považská Bystrica	10	9	19
Tvrdošín	0	16	16
Prešov	9	5	14
Vranov nad Topľou	0	14	14
Námestovo	14	0	14
Dolný Kubín	11	0	11
Trenčín	0	9	9
Rožňava	5	3	8
Poltár	0	6	6
Turčianske Teplice	0	6	6
Ružomberok	2	0	2
Spolu	6 646	5 136	11 782

Prognóza vývoja ostatných biotických činiteľov

Objem vykazovaného poškodenia v kategórii ostatných biotických činiteľov je značne závislý od schopnosti lesníkov správne určiť pôvodcu poškodenia, prípadne sem zaradia aj poškodenie komplexom škodlivých činiteľov, ktoré môže byť rôznorodé. Z toho dôvodu sa stretávame so značnou variabilitou údajov o vykazovanom poškodení nielen v rámci jednotlivých drevín ale aj krajov. Vzhľadom na aktivity vykonávané ohľadom vzdelávania lesníkov, najmä čo sa týka poškodenia bukov a jaseňov, očakávame v nasledujúcom období mierny pokles vo vykazovaných objemoch drevnej hmoty. Samozrejme, určitú úlohu môže zohrať aj lokálne poškodenie niektorej dreviny. Príkladom môže byť agát, ktorý bol v roku 2022 vykázaný v objeme takmer 1,9 tis. m³ a v roku 2023 nebolo poškodenie agátu v tejto kategórii vykázané vôbec.

Obrázok 1. Vývoj poškodenia lesných porastov ostatnými biotickými činiteľmi.
Figure 1. Development of damage in forest stands by other biotic pests.

Obrázok 2. Vývoj poškodenia lesných porastov ostatnými biotickými činiteľmi podľa jednotlivých skupín.
Figure 2. Development of damage in forest stands by certain groups of other biotic pests.

Podakovanie

Túto prácu podporila Agentúra na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-19-0116, APVV-19-0119, APVV-22-0399, APVV-21-0131, APVV-22-0545 a APVV-23-0156; Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky na základe položky č. 08V0301 (PROMOLES) a projektu „Príroda blízke riešenia pre adaptáciu lesov na zmenu klímy“ (403201DJP9, Interreg SK–CZ 2021–2027), spolufinancovaného EU z prostriedkov EFRR.

ADRESA

Ing. Andrej Gubka, PhD.
Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav Zvolen
Stredisko Lesníckej ochrannárskej služby
Lesnícka 11
SK–969 01 Banská Štiavnica
e-mail: andrej.gubka@nlcsk.org